
Kekkonen henkilö- kohtaisesti

Maarit Tyrkkö: Tyttö ja nauhuri.
WSOY 2014. 398 s. ISBN 978-
951-0-40253-5.

Urho Kekkonen neljännesvuosisa-
dan kestäneen presidenttikauden
päättymisestä on kulunut hieman

yli kolme vuosikymmentä. Kekkonen elämää on muisteltu ja tutkittu runsaasti eri näkökulmista. Kokonaiskuvaa Suomen pitkäaikaisimman presidentin elämästä ja poliittisesta toiminnasta uudet tuotokset ovat viimeaikoina täydentäneet vaihtelevasti. Tänä syksynä ilmestyneet Maarit Huovisen, omaa sukua Tyrkön, muistelmat hänen ja presidentti Kekkonen moniulotteisesta suhteesta 1970-luvun puolivälissä ovat tässä joukossa merkittävä silminnäkijäkertomus, johon jokaisen Kekkonen elämästä kokonaiskuvaa hahmottelevan on hyvä tutustua. Samaa genreä edustaa suurlähettiläs Jaakko Hallaman puolisolta Anita Hallamalta vuonna 2001 ilmestynyt *Sydämen kieltä sydämelle*, jossa Hallama kuvaa päiväkirjamauistiinpanojensa pohjalta omaa pitkäaikaista seurusteluaan Kekkonen kanssa.

Maarit Tyrkkö oli 1970-luvun alkupuolella *Suomen Kuvalehden* nuori tähtitoimittaja, joka lähetettiin tekemään haastatteluja niin kotimaisista kuin ulkomaalaistakin kuuluisuuksista. Tyrkkö ja Kekkonen kohtasivat ensimmäisen keran syksyllä 1973, kun *Suomen Kuvalehti* teki jutun Ilja Glazunovista, joka maalasi Tamminiemessä aiemmin esillä olleen presidentin muotokuvan. Kekkonen tutustui Tyrkköön paremmin syksyllä 1974 Meilahden sairaalassa, kun hän teki haastattelun eturauhaskauksesta toipuvasta presidenttistä. Kekkonen kertoi *Suomen Kuvalehdessä* avoimesti leikkauksestaan ja laski jutustelun lomassa toimittajan kanssa leikkiä.

Loppuvuodesta 1974 Urho Kekkonen pitkäaikainen puoliso Sylvi Kekkonen kuoli ja Tyrkkö sai laatia hänestä muistoartikkelin *Suomen Kuvalehteen*. Toimitustyön lomassa Tyrkkö pääsi presidentinlinnaan järjestämään presidentin valokuvakokoelmaa. Seuraavana keväänä tähtitoimittaja järjesti itsensä mukaan presidentin seurueeseen sen suunnatessa yksityiskoneella vie-

railulle Jugoslaviaan. Kymmenen vuotta aiemmin Anita Hallaman ja Kekkonen suhde oli tiivistynyt Jugoslavian vierailulla, ja nyt tällä matkalla oli merkitystä läheisemmälle tutustumiselle Maarit Tyrkköön. Vappuna 1975 Tyrkkö sai kutsun Lappiin suuntautuvalla presidentin perinteiselle loppukevään hiihtoretelle. Sen alla Kekkonen lähetti Tyrkköle ensimmäisen kirjeen, jossa toimittaja-tittelin rinnalle puhuttelussa oli ilmestynyt ”Rakas Maarit!” Kirje sai vastaanottajansa hämilleen, mutta Maarit Tyrkkö päätti jatkaa yhteydenpitoa presidenttiin ja katsoa, mitä tulevaisuus tuo tullessaan.

Nyt julkaistun kirjan keskiössä on vuosi 1975, joka oli Helsingin ETY-kokouksen myötä Kekkonen poliittisen uran huippuhetki. Maarit Tyrkkö kuvaa suhdettaan Kekkonen omasta näkökulmastaan ja sen päälähteenä ovat hänen päiväkirjansa, magnetofoninauhat ja Kekkoselta saadut kirjeet. Lukiessa on hyvä muistaa, että kyseessä on nimenomaan yhden näkökulman tuova muistelu, ei alaviitteillä tehty historian-tutkimus. Kokonaiskuvan hahmottamista vaikeuttaa se, että tarinan toinen päähenkilö on aikaa sitten edesmennyt ja kertoo kirjallisessa jäämistössään hyvin vähän suhteestaan Tyrkköön. Maarit Tyrkön Tamminiemeen lähettämät ihailevat kirjeet presidentti on jättänyt Orimattilan arkistoon tallettamatta. Tämä tukee olettamusta, että Kekkonen muutoinkin valikoi, mitä materiaalia hän näki tarpeelliseksi tallettaa jälkipolville. 2000-luvun alussa julkaistuissa päiväkirjoissaan Kekkonen keskittyy politiikkaan ja yksityiselämä jää sivuosaan. Päiväkirjoissa yhteydenpito Tyrkköön näyttäytyy satunnaisina puhelinkeskusteluina ja osallistumisina Tamminiemen illanistujaisiin.

Urho Kekkoselle politiikka oli elämäntapa, jolle myös läheiset ihmisuhteet olivat enemmän tai vä-

hemmän alistaisia. Julkisuudessa Kekkonen usein harmitteli kansansuosioistaan huolimatta sitä, että presidentin virka on yksinäisen miehen työ. Loppukesästä 1975 Kekkonen arvioi Tyrkköle työnsä arkea varsin inhorealistisesti toden, ettei ”elämä olisi niin vaikeaa, ellei minulla olisi tällaista tiettyyn tehtävään liittyvää saatanan tunarinosaa.” Monet odottivat etukäteen Tyrkön muistelmista vastausta siihen, kuinka syvällinen hänen suhteensa presidentti Kekkonen lopulta oli. Muistelmateos on sikäli taitavasti kirjoitettu, että tämä ei selviä lukijalle vielä viimeisellä sivullakaan. Tyrkkö sanoittaa kuitenkin sellaista, mitä ylipäätänsä kenen tahansa on läheisissä ihmisuhteissa vaikea sanoittaa. Hän menee niin pitkälle, että oikeastaan tämän enempää lukija ei voi kohtuudella odottaa.

Kekkonen suhde Maarit Tyrkköön oli ystävyyttä enemmän, mutta Tyrkkö toimi myös Kekkonen eräänlaisena apulaissihteerinä avustaan häntä kirjallisissa tehtävissä ja toimi tämän viestinviejänä Tamminiemen ulkupuolella. Kekkonen ja Tyrkön suhteessa onkin havaittavissa samoja piirteitä kuin hänen seurustelussaan toimittaja Anne-Marie Snellmanin kanssa 1950- ja 1960-luvuilla. Kekkonen luotettuna Maarit Tyrkkö pääsi 1970-luvun puolivälissä mukaan myös Kekkonen pieneen luotettujen ystävien piiriin. Tämän joukon ytimessä oli presidentin terveyttä jatkuvasti tarkkaillut henkilöläkäri Rikke Sotamaa ja tamperelainen kauppaneuvos Kalle Kaihari, joka oli myös merkittävä yhteiskunnallinen taustavaikuttaja. Kirjan lehdillä esiintyy toistuvasti myös presidentin ensimmäisen adjutanttin tehtävää 1970-luvun puolivälissä hoitanut Bo ”Bubi” Klenberg. Vahvana vallankäyttäjänä tunnettu Kekkonen valitsi tarkoin ne ihmiset, joiden seurassa hän rentoutui ja näytti persoonastaan pehmeämmän puolen.

Tyttö ja nauhuri avaa lukijoille ikkunan Urho Kekkosen aiemmin tuntemattomaan yksityiselämän osaan. Kekkosta selvästi miellytti 27-vuotiaassa toimittajassa kyky rohkeaan ja tasapuoliseen keskusteluun hänen kanssaan. Kekkonen myös arvosti Tyrkön huumorintajua ja nuoruuden mukanaan tuomaa elämäniloa. Yhteisissä puhe- linkeskusteluissa ja hetkissä Sotamaan ja Kaiharin piilopirteillä unohtuivat työn kuormat ja iän mukanaan tuomat vaivat. Seurustelu Maarit Tyrkön kanssa oli yksi niitä syitä, jotka antoivat Kekkoselle voimia jatkaa presidenttinä vielä senkin yli, kun iän ja terveyden puolesta olisi ollut aika jäädä viettämään eläkepäiviä.

1970-luvun Suomessa julkilausematon periaate oli, että presidentin yksityiselämästä ja terveydentilasta oli soveliaista kertoa etupäässä vain myönteisiä asioita, jotka vahvistivat hänen valtiomiesimagoaan. Kekkonen läheisestä suhteesta itseään 47 vuotta nuorempaan toimittajaan tiesivät varmasti niin kukkalähetyksiä toimittaneet varusmieslähetit kuin myös monet Tyrkön toimittajakollegat. Kukaan ei nähnyt tarpeelliseksi tehdä asiasta julkista numeroa. Valtiomieskulttia oli mukana lujittamassa myös juorulehtenä tunnettu *Hymy*, joka imarteli Kekosta valitsemalla hänet yleisöäänestyksen pohjalta Suomen vuoden 1975 seksikkäimmäksi mieheksi.

Tyttö ja nauhuri onkin kertomus myös siitä, kuinka hyvin Kekkonen ja hän lähipiirinsä osasi ja pystyi laajojen lehdistökontaktiensa avulla muokkaamaan presidentin julkisuuskuvan 1970-luvulla mieleisekseen. Mediakuvan ytimessä oli urheilullisuus ja yltiöterveelliset elämäntavat. Yli 70-vuotiaalla presidentillä oli testeissä todettu 40-vuotiaan kunto ja hänen kerrottiin hiihtävän talvessa yli tuhat kilometriä. Se, että selvitätseen vuoden 1975 ETYK:sta presidentti

tarvitsi Richard Sotamaan määräämiä voimakkaita kipulääkkeitä, ei sopinut julkikuvaan toisin kuin onnistunut eturauhasleikkaus. Kekkonen aikana presidentin julkisen ja yksityisen raja oli häilyvä ja vaihteli tarpeen mukaan.

Maarit Tyrkön muistelmien syyskuun 2014 alussa saama mediahuomio osoittaa, kuinka Urho Kekkonen elämästä julkisuuteen aukeavat sivut kiehtovat suomalaisia yhä vuosikymmeniä myöhemmin. Nyt halutaan keskustella avoimesti sellaisesta mistä 30 vuotta sitten nähtiin soveliaammaksi vaieta. Tänä päivänä presidentin monivuotinen seurustelusuhde tuskin olisi mahdollinen ilman, että lehdistö tai vähintäänkin sosiaalinen media toisi sen koko kansan tietoisuuteen. Se, onko johtavien poliitikkojen yksityiselämän tirkistely nykyisessä laajuudessaan tarpeen, on kokonaan toinen kysymys.

Tyttö ja nauhuri voidaan nähdä Maarit Tyrkön kirjoittamana lukuina Kekkonen alkutekijöihinsä jääneisiin muistelmiin. Lukija jää mielenkiinnolla odottamaan Tyrkön lupamaa 1970-luvun puolivälistä syksyyn 1981 ulottuvaa jatkoosaa. Tämä teos ehkä tuo uusia näkökulmia siihen, miten Kekkonen pystyi viimeisen presidenttikautensa aikana hoitamaan virka-tehtäviään terveyden heikkenemisestä huolimatta.

VILLE JALOVAARA
HELSINGIN YLIOPISTO